

23 Nisan 1999 Tarihine Kadar İşlenen Suçlardan Dolayı Şartla Salıverilmeye, Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair 8.12.2000 Tarihli ve 4610 Sayılı Kanun ve Anayasanın 89 uncu Maddesi Gereğince Cumhurbaşkanıca Bir Daha Görüşülmek Üzere Geri Gönderme Tezkeresi ve Anayasa ve Adalet Komisyonları Raporları (1/792)

Türkiye

Cumhurbaşkanlığı

B.01.0.KKB.01

KAN.KAR. : 39-18/A-1-2000-984

15.12.2000

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 9 Aralık 2000 günlü, A.01.0.GNS.0.10.00.02-8039/19643 sayılı yazınız.

Türkiye Büyük Millet Meclisince 8.12.2000 gününde kabul edilen, 4610 sayılı "23 Nisan 1999 Tarihine Kadar İşlenen Suçlardan Dolayı Şartla Salıverilmeye, Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanun" incelenmiştir.

1. Yasanın 1 inci maddesinin 1 inci fıkrası, 23 Nisan 1999 günlüne kadar işlenen suçlar nedeniyle verilen ölüm cezalarının yerine getirilmeyeceğine ilişkindir. Aynı maddenin 2 nci fıkrasında, duraksamaya yol açacak, çelişkili ve karmaşık bir düzenleme öngörülmektedir. Bu fıkranın birinci bendinde, müebbet ağır hapis cezasına hükümlü olanların çekmeleri gereken toplam cezalarından, şahsî hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûm edilentelerin toplam hükümlülük süresinden, bir defaya mahsus, on yıl indirileceği belirtilmektedir. Aynı fıkranın ikinci bendinde, yapılan on yıllık indirimden sonra, ceza süresi ya da hükümlülük süresi dolmuş olanların, iyi halli olup olmadıklarına bakılmaksızın, derhal; tâbi oldukları infaz hükümlerine göre çekmeleri gereken toplam cezaları on yıldan fazla olanların ise, fazla olan cezalarını çektikten sonra şartla salıverilecekleri kurala bağlanmıştır.

"Tâbi oldukları infaz hükümlerine göre çekmeleri gereken toplam cezalardan" söylemiyle, on yıllık indirim hesaba katılmadan şartla salıvermeden yararlanmak için çekilmesi gerekli ceza süresinin amaçlandığı anlaşılmaktadır. Buna göre, hükümlünün on yıllık ceza indiriminden başka, süresi dolduğundan, ayrıca şartla salıvermeden de yararlanacağı, dolayısıyla on yıllık indirim süresinin koşulsuz bir af niteliğinde olduğu sonucuna varılmaktadır. Ancak, bu sonuç, on yıllık indirimle hükümlülük süresi dolmuş olanların şartsız salıverilmeleri yerine şartla salıverilmelerinin öngörülmüş olmasıyla bağdaşmamaktadır.

Yasanın 1 inci maddesinin 4 üncü fıkrasında, üst sınır on yılı geçmeyen şahsî hürriyeti bağlayıcı cezaları gerektiren suçlardan dolayı hakkında hazırlık ya da son soruşturma açılmış ya da hüküm verilip de kesinleşmemiş sanıkların davalarının açılmasının ya da kesin hükme bağlanmasının erteleneceği öngörülmüştür.

Yukarıda açıklanan duruma göre, Yasada üçlü bir sistem oluşturulduğu anlaşılmaktadır :

a) Hükümlülük sürelerinden on yıllık indirim yapılmasına karşın, çekmeleri gereken cezalar on yıldan fazla olanlar, on yıllık indirimden yararlanacakları gibi, çekilmesi gerekli ceza süresini tamamladıklarında, şartla salıvermeden de yararlanacaklardır.

b) On yıllık indirim yapıldıktan sonra hükümlülük süresi dolanlar, maddeye göre hükümlülük süreleri dolmasına karşın şartla salıverme rejimine tâbi kılınacaktır.

c) Cezanın üst sınırı on yılı geçmeyen bir suç nedeniyle haklarında soruşturma başlatılanlar için de, dava açılması ya da davanın kesin hükme bağlanması ertelenecektir.

İlk iki sistemde çekilmesi gerekli ceza süresinin kısaltılması, üçüncü sistemde cezanın hiç çekilmemesi amaçlanmakla birlikte, bu sonuca, ilkinde, afa; ikincisinde, ceza indirimi sonucu şartla salıvermeden yararlanmak için çekilmesi gerekli ceza süresinde indirim yapılmasıyla; üçüncüsünde, davaların ertelenmesine olanak sağlanarak ulaşılmak istenilmiştir.

2. 3713 sayılı Terörle Mücadele Yasasının, 8.4.1991 gününe kadar işlenen suçların failleri açısından şartla salıvermeden yararlanabilmek için çekilmesi gerekli ceza süresi konusunda suç türüne göre farklı düzenlemeler öngörülmüş olması, Anayasa Mahkemesince iptal nedeni sayılmıştır.

Anayasa Mahkemesinin 19.7.1991 günlü, E.1991/22, K. 1991/15 sayılı ve 19.9.2000 günlü, E.1999/39, K. 2000/23 sayılı kararlarında şu değerlendirmeler yapılmıştır :

Suçlu, topluma uyum zorlukları gösteren ve uyumsuzluğunu suç işlemekle açığa vuran kimse- dir. Cezanın caydırıcılığı ve suçlunun topluma uyum sağlayabilmesi, başka bir deyişle topluma yeniden kazandırılması, ceza politikasının temel ilkesini oluşturur. Toplumun suça verdiği önem ve suçun ağırlığı, cezanın farklılaştırılmasına ya da ağırlaştırılmasına esas olur. Bu husus, devletin cezalandırma politikasına uygun olarak yasa koyucunun bu konudaki değerlendirmesine ve tak- dirine göre belirlenir.

Yasakoyucu kuşkusuz, Anayasanın ve ceza hukukunun temel ilkelerine bağlı kalmak koşuluyla cezalandırmada güdülen amacı da gözetenek hangi eylemlerin suç sayılacağını ve bunlara verile- cek cezanın türü ve süresi ile artırım ve indirim nedenlerini saptayabileceği gibi, kimi suçları iş- leyenler için "şartla salıverme" ve "erteleme" adı altında düzenlemeler de öngörebilir.

Şartla salıverme, cezanın çektirilmesinin kişiselleştirilmesi, başka bir deyişle cezaevindeki tutum ve davranışlarıyla topluma uyum sağlayabileceği izlenimini veren hükümlünün ödüllendiril- mesidir.

Şartla salıverme, infaz hukuku ile ilgili bir kavramdır. Cezanın infazı, işlenen suçun türüne bağlı olmaksızın, suçlunun topluma uyum sağlamasını ve topluma yeniden kazandırılmasını amaç- lar.

Bu amacın gerçekleştirilmesi, suça bağlı olmadan ayrı bir programın uygulanmasını gerektirir. Tüm çabalar, suçlunun uyumsuzluğuna neden olan psikolojik, çevresel, sosyal ve kişisel etkenlerin belirli bir infaz programı içinde giderilerek, suça yeniden yönelmesini önlemektir. Bu program, suça göre değil, suçlunun infaz süresince gösterdiği davranışlarına ve gözlenen iyi durumuna göre düzenlenecektir. Bu da infazın, mahkûmların işledikleri suçlara göre bir ayırımı gidilmeden, aynı esaslara ve belirli bir programa göre yapılmasını ve sonuçlarının gözlenmesini gerektirir. Aynı süre ceza alan iki hükümlüden birinin, sırf suçunun türü nedeniyle daha uzun ceza çektikten sonra şart- la salıverilmesi, cezaların farklı çektirilmesi sonucunu doğurmakta ve bu iki mahkûm arasında eşit- sizliğe neden olmaktadır.

Böylece, infaz süresince eşit ve aynı durumda bulunan mahkûmlar arasında ayırım yapılması, Anayasanın, hukuk devleti ve yasa önünde eşitlik ilkelerine uygun düşmemektedir.

Aynı gerekçelerin bu Yasa yönünden de geçerli olması söz konusudur.

Anayasanın 87 nci maddesinde, 14 üncü maddedeki eylemlerden dolayı hüküm giyenler ayrık olmak üzere, genel ve özel af ilânına karar vermek yetkisinin Türkiye Büyük Millet Meclisine ilişkin olduğu belirtilmiştir. Affın kapsamını belirlemek, kimi suçları işleyenleri aften yararlandırırken, kimilerini ayrık tutmak ya da daha az yararlandırmak yasa koyucunun takdirine bırakılmıştır. Ancak, bu yetki kullanılırken, Cumhuriyetin nitelikleri arasında sayılan “toplumun huzuru”, “adalet anlayışı” ve “hukuk devleti” kavramlarının ve herkesin yasalar önünde eşit olup, kimseye ayrıcalık tanınamayacağı ilkesinin gözden uzak tutulmaması, affın, adil ve dengeli sonuçlar vermesine, suçtan zarar görenlerin olabildiğince incitilmemesine ve yapılan düzenlemenin Anayasaya uygun olmasına özen gösterilmesi gerekmektedir.

Buna karşın, Yasa'nın, aşağıdaki hukuka aykırı ve çelişkili kuralları kapsadığı görülmektedir:

a) Yasa'nın 1 inci maddesinin 5 inci fıkrasının (a) bendinde, Anayasa'nın 14 üncü maddesi kapsamında olması nedeniyle affedilmeyecek suç niteliğinde olan Türk Ceza Yasasının 125-157, 161, 162, 168, 171 ve 172 nci maddeleri ayrık tutulmuştur.

Ancak, 3713 sayılı Terörle Mücadele Yasası'nın, Cumhuriyet'in niteliklerini, siyasi, sosyal ve ekonomik düzenini değiştirmeyi, Devlet'in ülkesi ve ulusuyla bölünmez bütünlüğünü bozmayı amaçlayan örgütleri kuranların, yönetenlerin ve Devlet'in ülkesi ve ulusuyla bölünmez bütünlüğünü bozmayı hedef alan propaganda yapanların cezalandırılmasını öngören kuralları ayrıklık kapsamına alınmamıştır.

b) Yasa'daki önemli bir çelişki, eylemlerin ağırlığı nedeniyle kamu düzenini bozup, kamu vicdanını incitici nitelikte olan ve karşılığında idam cezası öngörülen Türk Ceza Yasası'nın 450 inci maddesi; müebbet ağır hapis cezası öngörülen 374, 382, 439, 449 ve 499 uncu maddeleri; 24-30 yıl ağır hapis cezası öngörülen 448, 451, 452, 468, 470, 471, 497 nci maddelerinin yasa kapsamına alınmasına karşılık, Türk Ceza Yasası'nın birinci fıkrasında yedi günden altı aya, ikinci fıkrasında altı aydan iki yıla kadar hapis cezası, üçüncü fıkrasında yalnızca para yaptırımını öngörülen tehdit suçuna ilişkin 191 inci; ilk fıkrasında iki aydan altı aya kadar, ikinci fıkrasında bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası öngörülen firara ilişkin 298 inci maddeleri gibi kısa süreli hürriyeti bağlayıcı yaptırım öngören Türk Ceza Yasası'nın çok sayıda kuralı kapsam dışında bırakılmıştır.

c) Yasa'daki bir başka çelişki, benzer nitelikte suçları birlikte kapsam dışında tutması ya da kapsam içine alması gerekirken, farklı uygulamalar öngörülmüş olmasıdır.

Türk Ceza Yasası'nın, ırza geçme ya da ırza tesaddi eylemleri nedeniyle mağdurun ölümüne sebebiyet veren faile müebbet ağır hapis cezası öngörülen 418 inci maddesi kapsam dışında bırakılırken, kaçırılan kimsenin ölümüne neden olanlar için müebbet ağır hapis cezası yaptırımını öngörülen 439 uncu maddeye aykırı davrananların, Yasa'dan yararlanmaları sağlanmıştır.

Yine, Türk Ceza Yasasının 240 inci maddesi kapsam dışında olduğu için memuriyet görevini köttüye kullananlar aften yararlanamayacak; buna karşılık, nüfuz ve tesir altında karar veren yargıçlar, 233 üncü madde kapsamı içinde olduğu için Yasa'dan yararlanabileceklerdir.

Yasa'da, buna benzer çelişkiler içeren pek çok örnek vardır.

3. Yasanın 1 inci maddesinin, 4 üncü bendinde, üst sınırı on yılı geçmeyen cezaları gerektiren suçlarda, dava açılması ve kesin hükme bağlanması ertelenmekte; ancak, ilgililere istemeleri durumunda, yargılanmalarının sürdürülüp aklanmaları olanağı tanınamamaktadır.

4. Yasanın 1 inci maddesinin 4 üncü fıkrasının birinci bendinde, davanın açılması ve kesin hükme bağlanmasının erteleneceği; ikinci bendinde de, yeniden başka bir suç işlenmesi durumunda erteleme konusu suç için dava açılacağı ya da daha önce açılmış bulunan davanın sürdürüleceği belirtilmiştir.

Kapsamdaki tüm suçlar yönünden Yasada öngörülen "davanın ertelenmesi" kavramı hukukumuza ilk kez getirilmektedir. Ancak, Yasa'da "davanın ertelenmesi"nin koşulları belirlenmemiş, diğer yasa kurallarıyla uyumu gözetilmemiştir. Bu nedenle düzenleme, uygulamada farklılıklar ve eşitsizlikler yaratabilecektir. Bu da yargıya büyük yük getirecek ve adalete duyulan güvenin yıpranmasına neden olacaktır.

Ayrıca, "davanın ertelenmesi", Yasanın diğer düzenlemeleri ile de uyum içinde bulunmamaktadır. Gerçekten, Yasanın 1 inci maddesinin 2 nci fıkrasında, hükümlülük süresi toplamından 10 yıl indirim yapılması öngörüldürken, 4 üncü fıkrasında, bir kişi hakkında, suçlama ile ilgili maddelerdeki ceza süreleri toplamına bir sınırlama getirilmeden açılan davaların tümünün ertelenmesi olanağı yaratılmaktadır. Böylece kural, davası erken biten ve hükmü kesinleşen aleyhine sonuç doğuracaktır.

5. Yasanın 1 inci maddesinin 9 uncu fıkrasında, haklarında yakalama, tutuklama ya da mahkûmiyet kararı bulunup da firar halinde olanların madde hükmünden yararlanmaları bir ay içinde "resmî mercilere başvurup teslim olma" koşuluna bağlanmıştır.

Bu kural, Türk Ceza Yasasının 229 uncu maddesi uyarınca yalnızca sorgusunun yapılması için hakkında giyabi tutuklama kararı verilen ve bu durumdan haberi olmaması nedeniyle altı aylık mahkûmiyeti bulunan ve belki de beraat edebilecek kişinin, bir ay içinde başvurmadığı için Yasa'dan yararlanamamasına neden olacaktır.

6. Yasanın 1 inci maddesinin 6 ncı fıkrasında, daha önce şartla salıverme hükümlerinden yararlandığı halde yeniden suç işleyerek hüküm giyenler ile daha önce çıkarılmış bir aştan yararlananların, madde hükümlerinden yararlanamayacakları belirtilmiştir.

Geçmişte birkaç günlük cezayı gerektiren bir suçtan dolayı şartla salıverme ya da af hükümlerinden yararlananların, bu Yasa hükümlerinden yararlanmaları hukuka uygun düşmemektedir.

Ayrıca, iyi halli olmamaları nedeniyle şartla salıvermeden yararlanamayanlar Yasa kapsamına girerken bu kurala, iyi halli olmaları nedeniyle şartla salıverilenler Yasa'dan yararlanamamaktadır. Olumsuzluğun ödüllendirildiği bir haksızlık ortaya çıkmaktadır.

7. Yasa'nın 1 inci maddesinin 5 inci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde, Türk Ceza Yasası ile Askerî Ceza Yasasında öngörülen suçlardan kapsam dışında bırakılanlar belirtilmiştir.

Yasanın 1 inci maddesinin 5 inci fıkrasının (a) bendinde, Türk Ceza Yasasının 240 ncı maddesinde düzenlenen görevi kötüye kullanma suçu kapsam dışında bırakılmıştır. Ne var ki, görevi savaştan ya da görevi kötüye kullanma suçunu askerî suç durumuna getiren Askerî Ceza Yasasının 144 üncü maddesi, Yasanın 1 inci maddesinin 5 inci fıkrasının (b) bendinde, Askerî Ceza Yasası ile ilgili kapsam dışı bırakılan maddeler arasında sayılmadığından, askerî yargıya bağlı kişilerin işledikleri görevi kötüye kullanma suçu kapsama alınmış olmaktadır.

Türk Ceza Yasasının 456 ncı maddesinde düzenlenen "müessir fiil" ve 452 nci maddesinde düzenlenen "kastı aşan adam öldürme" suçları 4610 sayılı Yasa kapsamına alınmıştır.

Buna koşut olarak, Askerî Ceza Yasasının 117 nci maddesinde düzenlenen "asta müessir fiil" suçu Yasa kapsamına alınmıştır. Ancak, Türk Ceza Yasasının "müessir fiilin" nitelikli durumlarını düzenleyen 456 ncı maddesinin 2 ve 3 üncü fıkraları ile Askerî Ceza Yasası'nın "kastı aşan adam öldürmeyi" düzenleyen 118 inci maddeleri kapsam dışı bırakılmıştır.

8. Yasada kapsam dışında bırakılanlar yönünden nasıl bir ölçüt kullanıldığı ya da değerlendirme yapıldığı saptanamamıştır. Yapılan incelemede, ceza süresi, hukuksal yarar, ihlâl edilen değer ve konu yönünden bir sıralama ya da tercih ölçütüne rastlanılamamıştır. Böylece, Yasada hukuk devleti ve eşitlik ilkesine aykırı düzenlemelere yer verilmiştir.

Ayrıca, yasakoyucunun suç türünden, suçlunun kişiliğinden ayrı, kesinleşmiş hükümden önceki evreye dönük suça ve suçluya göre uygulanma öngörmesi şartla salıverme ve erteleme kavramlarının hukuksal nitelikleri ile bağdaşmamaktadır.

Yukarıda yapılan açıklamalar ışığında Yasa, Anayasanın eşitlik ilkesine, hukuka adalete, toplum huzurunu sağlamaya yönelik değildir ve toplum vicdanını incitecek içeriktedir. Cezaevlerinin mevcudunun azaltılması gibi hukuksal değerden yoksun düşüncelerle af yetkisinin kullanılması, toplumda adalete ve yasalara duyulan güveni azaltır.

Böyle bir yasanın yayımlanması “Devletin temeli adalettir” inancını yok edecek, toplum düzenini bozacak ve yurttaşların adalete olan güvenini sarsacaktır.

Bu nedenle, 4610 sayılı Yasa yayımlanmayarak, Anayasanın 104 üncü maddesi gereğince Türkiye Büyük Millet Meclisince bir kez daha görüşülmek üzere ekte geri gönderilmiştir.

Ahmet Necdet Sezer

CUMHURBAŞKANI

Anayasa Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Anayasa Komisyonu

Esas No. : 1/792

Karar No. : 6

18.12.2000

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Başkanlığınızca, 17.12.2000 tarihinde esas komisyon olarak Adalet, tali komisyon olarak Anayasa Komisyonuna havale edilen “23 Nisan 1999 Tarihine Kadar İşlenen Suçlardan Dolayı Şartla Salıverilmeye, Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair 8.12.2000 Tarih ve 4610 Sayılı Kanun ve Anayasanın 89 uncu Maddesi Gereğince Cumhurbaşkanınca Bir Daha Görüşülmek Üzere Geri Gönderme Tezkeresi (1/792)” Komisyonumuzun 18.12.2000 tarihli toplantısında Adalet Bakanı Sayın Hikmet Sami Türk, İçişleri ve Adalet Bakanlıkları yetkililerinin katılımıyla görüşülmüştür.

Geri gönderme tezkeresinde; 4610 sayılı “23 Nisan 1999 Tarihine Kadar İşlenen Suçlardan Dolayı Şartla Salıverilmeye, Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanun”un; Anayasanın eşitlik ilkesine, hukuka, adalete, toplum huzurunu sağlamaya yönelik bulunmadığı ve toplum vicdanını incitecek içerikte olduğu; böyle bir Kanunun yayımlanmasının “Devletin temeli adalettir” inancını yok ederek toplum düzenini bozacağı ve adalete olan güvenini sarsacağı gerekçelerinden hareketle Anayasanın 89 ve 104 üncü maddeleri uyarınca bir defa daha görüşülmek üzere iade edildiği belirtilmektedir.

Adalet Bakanı Sayın Hikmet Sami Türk, konu ile ilgili konuşmasında bir defa daha görüşülmek üzere geri gönderme yetkisinin Cumhurbaşkanına tanınan anayasal bir yetki olduğunu, belirterek şu hususları vurgulamıştır.

– 4610 sayılı Kanun koşulsuz bir af getirmemektedir. Anayasa Mahkemesi Terörle Mücadele Kanununun geçici 1 ve 4 üncü maddeleri ile ilgili değerlendirmelerinde şartla salıverme ile özel af arasında benzerlik olduğunu belirtmekle birlikte şartla salıvermenin ayrı bir kurum olduğunu ifade etmiştir ve bu düzenlemelerin de şartla salıverme olduğunu belirtmiştir. Şartla salıverme kendine özgü bir kurumdur. Ve burada da yasa ile gerçekleştirilen bir şartla salıverme söz konusudur.

– Eşitlik aynı konumda olanlar için söz konusudur. Farklı durumda olanlar için söz konusu değildir.

– Yasa koyucu suçun niteliği ile toplumda uyandırdığı vahamet nedeniyle takdirini farklı kullanabilir ancak infaz bakımından aynı durumda olanlar için farklı uygulama öngörülemez.

– Geri gönderme tezkeresinde şartla salıverilenler ile kapsam dışı kalanlar arasında bir karşılaştırma yapılmıştır. Bir bölümünde ise infaz hukuku açısından değerlendirme yapılmaktadır. Anayasa Mahkemesinin pek çok kararında şartla salıverilmede suçlar bakımından ayırım yapılmamasını öngördüğü belirtilirken daha sonra şartla salıverilme kapsamına ilişkin suçlar açısından suçların niteliği ve toplum bakımından vahametiyile ilgili karşılaştırma yapılmaktadır. Şartla salıverilmede; kapsamda kalan suçların niteliği daha ağır bulunmuştur. Bu da geri gönderme tezkeresinde yer alan dikkate değer bir değerlendirmedir.

– Kanun hazırlanırken şartla salıverme kurumu, bundan önceki af yasaları ve toplumun beklentileri göz önünde bulundurulmuştur.

– Affi red hakkı pek az yasada yer almıştır. Çok sayıda af kanununda ise yer verilmemiştir. Bu kurumun uygulanması halinde öngörülen ceza sınırları itibariyle kanundan yararlanma olanağı getirdiği için mahkemelerin gereksiz yere uğraştırılmaması düşüncesi ağırlık kazanmıştır.

– Şartla salıverme normal süreçte iyi hali görülenlere yasanın tanıdığı bir imkândır.

– Davaların ertelenmesi kurumu 1997 yılında çıkarılan “12.7.1997 Tarihine Kadar Sorumlu Müdür Sıfatı ile İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanun” ile 4454 sayılı “Basın ve Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair” Kanunda öngörülmüştür.

Kanunun tümü üzerindeki görüşmelerde özellikle şartla salıverilme, dava ve cezaların ertelenmesiyle ilgili kriterlerin gerekçede açık olmadığı ifade edilmiştir.

Şartla salıverme, erteleme ve ceza indiriminin aynı Kanunda yer alması yasama ekonomisi ile ilgilidir. Üç modelin bir arada yer alması birbirleriyle çelişki taşıdığı iddialarını gündeme getirmiştir. Her biri ayrı kanunlarla getirilse idi bu tartışma söz konusu olmayacaktı.

Hukuk sosyal ihtiyaçların bir ürünüdür. Afı ilgili olarak toplumda bir beklenti oluşmuştur. Suç işleyenlerin toplumda bir yer alması ve uyumlu hale gelmelerinin sağlanması bir zorunluluktur. Bu kişilere kendilerini düzeltme ve toplumla uyumlu hale gelme fırsatı tanınmalı, hukuk bu sosyal ihtiyaca imkân vermeli.

Kanunun tek olumlu yanı 2 nci maddesidir. Burada kamuoyunun vicdanen rahatsız olduğu bir konuda düzenleme öngörülmektedir. Ayrı bir tasarı ile getirilmesi uygun olacaktır.

Affı red imkânı tanınmalı, tercih imkânı verilmelidir.

Bu Kanunun aleyhinde olarak özellikle Kanunun yayımlanması halinde toplumda huzuru bozacağı, en doğru hareketin iki maddenin birbirinden ayrılmak suretiyle 2 nci maddenin yasalaştırılması olduğu ifade edilmiştir. Parlatmentonun geri gönderme gerekçelerini dikkate alarak bu konuda yeni düzenleme yapması gereği belirtilmiştir.

Ertelme, şartla salıverilme hukukun temel kurumlarıdır. Kanunla getirilen ise bozucu şarta bağlı bir aftır. Anayasa değiştirilene kadar sosyal değer ya da faydadan daha üst bir değerdir. Bu nedenle aykırı hareket edildiğinde anayasal demokrasiden söz edilemez. Anayasa Mahkemesince muhtemel bir iptalin sonuçları Anayasa Komisyonunca iyi değerlendirilmelidir.

Kanunun tümü üzerindeki görüşmelerin tamamlanmasından sonra Anayasa Komisyonunun tali komisyon olması sebebiyle maddelere geçilmeyerek konunun sadece Anayasaya aykırılık yönünden incelenmesini içeren önerge Komisyonumuzca oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Bu doğrultuda maddelere geçilmemesi, Tasarının tümünün Anayasaya uygun olup olmadığına tespit edilerek esas komisyon olan Adalet Komisyonuna bu yönde görüş bildirilmesi oya sunulmuş ve oy çokluğu ile kabul edilmiş, yapılan oylama sonucunda Kanunun Anayasaya aykırı olmadığına oy çokluğu ile karar verilmiştir.

Raporumuz havalesi gereği esas komisyon olan Adalet Komisyonuna gönderilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Turhan Tayan</i>	<i>N. Kemal Atahan</i>	<i>Mehmet Nacar</i>
Bursa	Hatay	Kilis
Kâtip	Üye	Üye
E. Cenap Gülpinar	<i>Ahmet İyimaya</i>	<i>Cemil Çiçek</i>
Şanlıurfa	Amasya	Ankara
(İmzada bulunamadı)	(Muhalefet şerhim eklidir)	(Muhalifim)
Üye	Üye	Üye
<i>H. Tayfun İçli</i>	<i>Salih Çelen</i>	Şaban Kardeş
Ankara	Antalya	Bayburt
Üye	(Tamamına muhalifim)	(İmzada bulunamadı)
<i>Ismail Alptekin</i>	Üye	Üye
Bolu	<i>Ayvaz Gökdemir</i>	<i>Edip Özgenç</i>
(1 inci maddeye muhalifim)	Erzurum	İçel
Üye	Üye	Üye
<i>Cahit Tekelioğlu</i>	<i>Osman Kılıç</i>	<i>Necdet Saruhan</i>
İçel	İstanbul	İstanbul
Üye	Üye	Üye
<i>Nevzat Yalçıntaş</i>	<i>Işın Çelebi</i>	<i>Rahmi Sezgin</i>
İstanbul	İzmir	İzmir
(Aynen geri gönderilmesine muhalifim)		
Üye	Üye	Üye
<i>Mustafa Kamalak</i>	<i>Ismail Çevik</i>	<i>Mehmet Kundakçı</i>
Kahramanmaraş	Nevşehir	Osmaniye
(1 inci maddeye muhalif, bütününe evet)		
Üye	Üye	
<i>Şeref Malkoç</i>	<i>Ali Naci Tuncer</i>	
Trabzon	Trabzon	
	(Muhalifim)	

KARŞI OY GÖRÜŞÜ

Tasarıya karşı olan görüşlerimiz, Anayasa Komisyonu Tutanaklarına intikal etmiştir. Sözlü geçen tutanak bölümleri, yoklama yoluyla "Karşı görüşümüzün" bir parçasıdır. Aşağıdaki düşünceler, tasarıya karşı anlatımların kısa ifadesidir :

1. a) Cumhurbaşkanlığının geri gönderme tezkeresindeki gerekçelere katılıyoruz. Anayasa ve Adalet Komisyonunun her gerekçeyi ayrı ayrı değerlendirerek uygun gördüklerini kanuna yansıtılmasını sağlaması, gündemine egemen yasamanın doğal gereğidir (Any. Mad. 7, 87). Aksine anlayış, anayasal organlara vücut veren anayasa hükümlerini ve denge-fren rejimini anlamsız kılar. Haklı, anayasaya aykırılık bakımından ağır gerekçelere parmakla karşılık verme tavırlardan hukuk ve adalet doğmaz.

b) Sık sık af, anayasamızın 2 nci maddesindeki değişmezlerden olan "hukuk devletinin içini boşaltır." Şimdiye değin bu yönde denetim yetkisini kullanmamasına karşın Yüksek Mahkemenin bu yolu seçmesi, af yetkisinin kötüye kullanılmasının önünü tıkayacaktır. (Yüksek Mahkeme, kamulaştırma yasasının beyan değeri ile ilgili denetiminde benzeri bir yolu işletmiştir.) Bu seçenekte denetim, af kanununun kapsam maddelerinin iptali sonucunu doğuracak, yasanın tümü hükümden düşecektir.

2. Meclisin en temel yetkisi olan af tasarrufunun toplumsal şartları gerçekleşmemiştir. Savaş, kalkışma gibi olağanüstü durumların, rejim değişikliği, çağa damga vuran önemli olay, köklü ve yaygın değişimin yaşanmadığı dönemlerde af, bu yetkinin tipik kötüye kullanılmasını oluşturur. Cezaların infaz edileceği yönündeki önleyici temel değeri çökertir, 2000 affı, 1974 af zihniyetinin tipik tekrarıdır.

3. Gün, büyük sayılar yasasının somutun özelliğini kapsamayan yasama kusurlarını giderecek, suç ve cezaları toplumsal değer ölçütlerine ve evrimin mukayeseli aklına göre yeniden tarif edecek; insan hakları, özgürlükler, siyasette-felsefede tarafsız ve fakat öz işlevine çekilmiş güçlü devlet vatanını gerçekleştirecek hukuk ve ceza reformunun yapılması gerektiği gündür. Parlamento, bir asırda ancak bir kez kullanabileceği af yetkisinin mahmurluğuna değil, çağdaş yapılanma standartları hedefine koşması gereken millî organımızdır.

4. Düşünce ve basın suçu, "somut ve yaygın/mevcut tehlike" evrensel ölçütü içinde yeniden tanımlanmalı, bu ölçütün kapsam alanında bulunmayan suç halleri, pozitif hukukumuzdan ayıklanmalıdır. Tabii olarak suçlu olmayanların, yasalarla suçlu kılınmaları; bir hukuk/demokrasi ayıbıdır. Düşünceyi ve ifadesini insandan ceza yetkisiyle sökmeye çalışanlar; zihniyetler, düzenler-yerleri ne olursa olsun-insanın yanı olamazlar.

5. Af yetkisi mutlaka kullanılacak ise, -makul istisnalar ayıracında- devlete karşı suçlar için kullanılmalıdır. Affı kullanan devletin kendine karşı ika edilen eylemlerde cimri; insana karşı suçlarda cömert davranması, bir devlet uygarlığının tezahürü olamaz.

6. Anayasa aykırılık yönünden, aşağıdaki argümanlar da gözardı edilemez :

a) Af, yürürlükteki (pozitif) ceza hukukuna göre belirlenen veya belirlenecek olan mahkûmiyet sonuçlarına yasama organının; kaldırma, indirme veya dönüştürme içerikli müdahalesidir. Bir tasfiye kuralı olan af cezayı belirleyecek genel kurallara ilişemez. Aksi takdirde zaman bakımından kapsamı dışında kalan dönem ile af dönemi arasındaki suçlular ve ölçme kuralları yönünden farklılık yaratılmış olur. Bu ise, eşitlik ve hukuk devleti ilkelerine aykırıdır (Any. Mad. 2, 10, An. Mah. 13.3.1979 t, 67/14-E/K. Amkd. S: 17. Shf. 100-124 özellikle Shf. 112, Dr. Öden, A. Merih Türk

Anayasa Hukukunda eşitlik ilkesi (yayımlanmamış doktora tezi) Shf. 257 ve Civ. ayrıca sözlü geçen eserdeki dip not 132'd yapılan atıflar). Komisyonun benimsediği metin; tecin, şartla salıverme gibi temel ceza hukuku (yasası) kurallarını ve yasaya özgü olarak genel yapılarından farklı biçimde ele almıştır. Hiçbir yasanın hukuku ve eşitliği çiğneyerek imtiyaz yaratma gücü olamaz. Böyle bir düzenleme, af tarihinden sonrası içinde etkili olacak sürekli bir normun konması (mevcudun ilgası) yoluyla ancak sağlanabilir.

Tasarının adı ne olursa olsun, yasama organının yargı kararlarına müdahalesi, bir "Af" tir. Ad veya terim değişikliğiyle af nitelemesi yok edilemez. "Şartla Salıverme" adı bu şekilde anlaşılmalıdır. Affın kötü imajından ve toplumsal tepkiden kaçınmanın yolu, kılıf değiştirmek değil, doğru özde buluşmaktır. Halkın sesine kulak vermektir. (Any. Md. 2).

a) Bürokratik devletten anayasamızın 2 nci maddesinde yazılı demokratik devlete geçişin araçlarından biride, memur suçu kavramıyla izahı imkânsız bir sosyolojik gerçeğin kabulü ve yasalalaştırmada bu kabulün gözardı edilmemesidir. Devletin bürokrasi aygıtı, görüntüleri her insafı insanı ürktürcü bir suçlar yumağı ile bağlantı ve iştirak içindedir. Nerede ise bu bağ, organik bütünlüğe doğru gitmektedir. Devletin işlevini felce uğratan ve gözler önüne seren bu bozulmadan, yargı işletilmeden kurtulunamaz. Bürokrasi, bağırsaklarının taşıdığı kiri görüntüleyecek yegâne mercek, bağımsız yargıdır. Böyle bir af, zaman itibarıyla da demokratik hukuk devleti (Any. Mad. 2) ilkesini ihlaldir. Yasama, sosyolojik ve güncel gerçeğin anayasaya yüklediği bu anlama gözünü kapayamaz.

b) Affı red hakkının tanınmaması, bir kusurdur. Bu anlayış, temiz siyaset, saydam yönetim, insan hakları ve hukukun üstünlüğü değerleri içinde savunulamaz. "Affın mecburiliği" klasik görüştü, aşılmaz ve yeni değerlere göre terk edilemez bir prensip değildir. Yasama, asli bir yetki olarak (Any. Mad. 7) ancak anayasa ile bağlıdır (Any. Mad. 11/1, 2).

c) Tasarı, gerek kapsam-dışı ve gerekse indirim kategorileri bakımından herhangi bir hukuki kriteri benimsemiş değildir. Bu keyfi düzenleme, genellik ve eşitlik prensiplerini çiğneyerek imtiyaz yaratma girişimidir (Any. 87, 2, 10). Tasarının yasallaşmasını izleyen günlerde sözlü geçen istisnaların Anayasa Mahkemesince iptali ve bu kapsamdaki tutuklular ile hükümlülerin salıverilmelerinin sorumluluğu, girişime omuz verenlerin olacaktır. Çünkü bu konuda Yüksek Mahkeme içtihadı açıktır ve yasamayı bağlayıcıdır. (Any. Mad. 153, An. Mah. 24.6.1976 t, 7/35-E 31.3.1992 t, 18/20-E/K; 19.9.2000 t, 39/23-E/K. TCK. 230 hükmünün af kapsamına alınması, siyasi yol-suzluğu korumaktır.)

d) Düşünce özgürlüğü ile ilgili suç ve cezaların (düşünceyi ve suç ve ceza ile bütünleştiren bu talihsiz kavramı kullanma ayıbını hiçbir zaman özümsemeyerek) af imkânsızlığı karşısında (Any. 87, 14) bu yöndeki suçların ceza yasalarından ayıklanması ve özürülü anayasanın değiştirilmesi gereği açıktır ve gerek savsaklanamaz.

"Ana rejimler, özgürlükler sorununu, ara rejimlerin bunları tahrip hızının en az yarısı kadar bir süratle çözmek zorundadır." Aksi takdirde, ana dönemlerin de, siyasetlerin de "içi doldurulamaz." Biçimsellik ve seremoni, rejimin yegane karakterine dönüşür. Anayasal demokrasi, hiçbir zaman bu değildir.

Mevcut anayasal açıklık karşısında, toplumsal talep tabanından da yoksun bir girişimi -ne pahasına olursa olsun- sürdürme ısrarını izah edecek bir gerekçeyi bulmakta zorluk çektiğimizi; doğru yolun, tasarıyı geri çekme yoluyla karartmakta olduğunu düşünüyoruz.

Sayılarımızla.

Ahmet İyimaya
Amasya

Ayvaz Gökdemir
Erzurum

Ali Naci Tuncer
Trabzon

Salih Çelen
Antalya

Adalet Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Adalet Komisyonu

19.12.2000

Esas No. : 1/792

Karar No. : 5

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Komisyonumuzun 7.12.2000 tarihli 3 Karar No.lu raporu ile sonuçlandığı, "23 Nisan 1999 Tarihine Kadar İşlenen Suçlardan Dolayı Şartla Salıverilmeye, Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanun" Türkiye Büyük Millet Meclisinin 8.12.2000 Tarihli 27 nci birleşiminde görüşülmüş ve kabul edilmiştir.

Kanun, Anayasamızın 89 uncu maddesi gereğince yayımlanması için Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının 9.12.2000 Tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-8039/19643 sayılı tezkeresi ile Sayın Cumhurbaşkanlığımıza gönderilmiştir.

Sayın Cumhurbaşkanımız, Anayasamızın 89 ve 104 üncü maddeleri gereğince Kanunu, bir kez daha görüşülmek üzere geri göndermiş ve gerekçeli geri gönderme tezkeresi de Genel Kurulumuzun 16.12.2000 tarihli 33 üncü birleşiminde okunmuştur.

Komisyonumuz, 8.12.2000 tarihli ve 4610 sayılı "23 Nisan 1999 Tarihine Kadar İşlenen Suçlardan Dolayı Şartla Salıverilmeye, Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanun"u, tali komisyon olan Anayasa Komisyonunun kanunun Anayasaya aykırı olmadığına oy çokluğu ile karar verdiği raporunu ve geri gönderme gerekçelerini de dikkate alarak, Adalet Bakanı Prof. Dr. Hikmet Sami Türk'ün ve Bakanlık temsilcilerinin katılmalarıyla ayrıntılı olarak bir kez daha inceleyip görüşmüş ve aynen kabul edilmesine oy çokluğu ile karar vermiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere saygı ile arz olunur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Emin Karaa</i>	<i>İ. Sühan Özkan</i>	<i>Salih Erbeyin</i>
Kütahya	İstanbul	Denizli
Üye	Üye	Üye
<i>Yekta Açıkgöz</i>	<i>Müjdat Kayayerli</i>	<i>Ramazan Toprak</i>
Samsun	Afyon	Aksaray
		(Muhalifim)
Üye	Üye	Üye
<i>Mehmet Gözlükaya</i>	<i>Fahrettin Kukaracı</i>	<i>Ali Günay</i>
Denizli	Erzurum	Hatay
(Muhalifim, Şerhim eklidir)		
Üye	Üye	Üye
<i>Erol Al</i>	<i>İsmail Aydınlı</i>	Mustafa Düz
İstanbul	İstanbul	İstanbul
		(İmzada bulunamadı)
Üye	Üye	Üye
<i>Mehmet Gül</i>	<i>A. Nazlı Ilıcak</i>	<i>Mehmet Pak</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
(Toplantıya katılmadı) (1 inci maddeye kısmen muhalifim)		

Üye <i>Mehmet Ali Şahin</i> İstanbul (Birinci maddeye muhalifim)	Üye İşıl Saygın İzmir (Toplantıya katılmadı)	Üye <i>Edip Özbaş</i> Kahramanmaraş (Muhallifim. Şerh vereceğim)
Üye <i>Sevgi Esen</i> Kayseri (Muhallifim. Şerhim eklidir)	Üye <i>Cemal Özbilen</i> Kırklareli	Üye <i>Erdoğan Sezgin</i> Samsun (Muhallifim. Şerhim eklidir)
Üye <i>Yaşar Topçu</i> Sinop (Muhallifim)	Üye Mehmet Fevzi Şihanlıoğlu Şanlıurfa (İmzada bulunamadı)	Üye <i>Orhan Bıçakçıoğlu</i> Trabzon
	Üye <i>Fethullah Erbaş</i> Van	

ADALET KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA
MUHALEFET ŞERHİ

19.12.2000

23 Nisan 1999'a kadar işlenen suçlardan dolayı Şartla Salıverilmeye, Dava ve cezaların ertelenmesine dair 8.12.2000 tarih ve 4610 sayılı Kanunun Anayasanın 89 uncu Maddesi Gereğince Cumhurbaşkanınca bir daha görüşülmek üzere geri gönderilen kanunun, hiç değişikliğe uğramadan aynen yilce meclisten geçirilip onaylanmasına, aşağıda sunduğum gerekçelerle karşıyım.

1. Söz konusu kanun kamu vicdanını derinden sızlatıcı mahiyettedir.

En azından Sayın Cumhurbaşkanının parmak bastığı gerçeklerin dikkate alınarak, eksikliklerin giderilmesi veya eklentilerin yapılması gerektiği halde bu yapılmamıştır.

2. Kanun Anayasamızın eşitlik ilkesini, birçok yönden ihlal etmiştir.

3. Aynı zamanda kanun Anayasamızın 14 üncü Maddesinde çerçevesi çizilen suçları işleyenleri, bu arada bölücü örgüte yardım ve yataklık yapanları da affetmektedir.

4. Çıkarılan kanun bir Af Kanunu olmayıp, infaz Kanununda bir değişiklik içermektedir. Kanunu bu anlamda değerlendirecek konuyla ilgili iptal davalarında Anayasamızın 87 nci Maddesinin devre dışı bırakılması ve dolayısıyla 14 üncü Maddede çerçevesi çizilen suçların suçlularına da iş bu kanun hükümlerinin genele teşmili endişesini taşıyorum. Böylelikle yasada istisna tutulan bütün suçları işleyen kişilerinde cezaevlerinden çıkabileceği gibi böyle bir genelleşmede cezaevlerindeki bölücülerin ve idamla cezalandırılmış bölücü eşkiya yöneticilerinin de idamdan kurtulma ihtimali söz konusudur.

Devletimizin terörle mücadelede elde ettiği başarının bir anda heba olup gitmesinden endişe duyduğum için tarihe kayıt düşmek amacıyla bu karşı oy açıklamamı saygılarımla arz ediyorum.

Edip Özbaş
Kahramanmaraş

ADALET KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

MUHALEFET ŞERHİ

19.12.2000

Görüşülmekte olan 8.12.2000 tarihli ve 4610 sayılı Kanuna Anayasa Komisyonunda muhalefet beyan eden ve karşı görüş bildiren (Sn. Ahmet İyimaya ve arkadaşlarının) görüşlerine aynen katıldığımızı beyan ederiz.

Saygılarımızla.

Sevgi Esen

Kayseri

Erdoğan Sezgin

Samsun

Mehmet Gözlükaya

Denizli

ADALET KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

MUHALEFET ŞERHİ

19.12.2000

23 Nisan 1999 Tarihine Kadar İşlenen Suçlardan Dolayı Şartla Salıverilmeye, Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Sayın Cumhurbaşkanı tarafından tekrar görüşülmek üzere iade edilen kanunun ikinci defa görüşülmesinde, Sayın Cumhurbaşkanı tarafından belirtilen ve "Eşitlik İlkesine" mutlak aykırı olan hükümler değiştirilmeksizin ve şartlı salıverilmeden yararlanma tarihi olarak "Bazı Suç ve Cezaların Affına İlişkin Kanun"un af için öngördüğü "Cumhuriyetin 75 inci Yılına rastlayan 23.4.1999"un esas alınmasına karşıyım.

"Şartlı Salıverme" herkes için haktır. Bu hakkın bazalarına tanınıp bazalarına tanınmaması eşitlik ilkesine aykırıdır.

Bu Kanunla 647 Sayılı Yasaya müdahale edilmektedir. O halde hürriyeti bağlayıcı cezaların önemi dikkate alınarak, kanunun yürürlük tarihi esas alınması yapılan düzenlemenin getirdiği zorunluluktur.

Bu nedenlerle yasanın tümüne karşıyım.

Yaşar Topçu

Sinop

ANAYASANIN 89 UNCU MADDESİ GEREĞİNCE CUMHURBAŞKANINCA BİR DAHA GÖRÜŞÜLMEK ÜZERE GERİ GÖNDERİLEN KANUN

23 NİSAN 1999 TARİHİNE KADAR İŞLENEN SUÇLARDAN DOLAYI ŞARTLA SALIVERİLMEME, DAVA VE CEZALARIN ERTELENMESİNE DAİR KANUN

Kanun No. : 4610 Kabul Tarihi : 8.12.2000

MADDE 1. – 23 Nisan 1999 tarihine kadar işlenen suçlar nedeniyle;

1. Verilen ölüm cezaları yerine getirilmez. Bu durumda olanlar hakkında tâbi oldukları kanunlardaki infaz hükümleri aynen uygulanır.

2. Müebbet ağır hapis cezasına hükümlü olanların çekmeleri gereken toplam cezalarından; şahsî hürriyeti bağlayıcı cezaya mahkûm edilentler ile aldıkları ceza herhangi bir nedenle şahsî hürriyeti bağlayıcı cezaya dönüştürülenlerin toplam hükümlülük süresinden on yıl indirilir. İndirim, verilen her bir ceza için ayrı ayrı değil, toplam ceza üzerinden bir defaya mahsus yapılır. Ancak bir kişinin muhtelif suçlarından dolayı cezaları ayrı ayrı tarihlerde verilmiş olsa bile, bu cezalarının toplamı üzerinden yapılacak indirim on yılı geçemez.

Tâbi oldukları infaz hükümlerine göre çekmeleri gereken toplam cezalarından veya toplam hükümlülük sürelerinden on yıllık indirim yapıldıktan sonra ceza süresi veya hükümlülük süresi dolmuş olanlar, iyi halli olup olmadıklarına bakılmaksızın ve istemleri olmaksızın derhal; toplam cezaları on yıldan fazla olanlar ise tâbi oldukları infaz hükümlerine göre fazla olan cezalarını çektikten sonra şartla salıverilirler.

3. 23 Nisan 1999 tarihine kadar işlenen suçlar nedeniyle tutuklu olan sanıklardan;

a) Hazırlık soruşturmasında, iddianameye esas olan suçun niteliğine,

b) Son soruşturmada, iddianamede yazılı suçta veya değişen suç niteliğine

ADALET KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

23 NİSAN 1999 TARİHİNE KADAR İŞLENEN SUÇLARDAN DOLAYI ŞARTLA SALIVERİLMEME, DAVA VE CEZALARIN ERTELENMESİNE DAİR KANUN

MADDE 1. – Kanununun 1 inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

göre kanunda belirtilen cezanın asgarî haddi esas alınmak suretiyle, tâbi oldukları infaz hükümlerine göre on yıllık indirim göz önüne alınarak, bu Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren otuz gün içinde, kamu davası açılmamışlar için savcılıklarca, kamu davası açılan tutuklu sanıklar için mahkemelerce, dosyaları Yargıtayda veya Askerî Yargıtayda bulunanlar ilgili dairesince veya başsavcılıklarınca bu Kanuna göre hesaplamalar yapılarak; tutukluluk halinin devamı veya kaldırılması hakkında karar verilir.

23 Nisan 1999 tarihine kadar işlenmiş ve ilgili kanun maddesinde ölüm, müebbet ağır hapis ve üst sınırı on yılı aşan şahsî hürriyeti bağlayıcı ceza öngörülen suçlardan dolayı haklarında henüz takibata geçilmemiş veya hazırlık soruşturmasına girilmiş olmakla beraber dava açılmamış olan sanıkların yargılamaları yapılır. Yapılan yargılama sonunda mahkûmiyetine karar verilenlere de hükmün kesinleşmesinden sonra bu maddedeki şartla salıverilme hükümleri uygulanır.

4. 23 Nisan 1999 tarihine kadar işlenmiş ve ilgili kanun maddesinde öngörülen şahsî hürriyeti bağlayıcı cezanın üst sınırı on yılı geçmeyen suçlardan dolayı haklarında henüz tabikata geçilmemiş veya hazırlık soruşturmasına girilmiş olmakla beraber dava açılmamış veya son soruşturma aşamasına geçilmiş olmakla beraber henüz hüküm verilmemiş veya verilen hüküm kesinleşmemiş ise, davanın açılması veya kesin hükme bağlanması ertelenir; varsa tutukluluk halinin kaldırılmasına karar verilir. Bu suçlarla ilgili dosya ve deliller, bu bentte öngörülen sürelerin sonuna kadar muhafaza edilir.

Erteleme konusu suç, kabahat ise bir yıl, cürüm ise beş yıl içinde bu kabahat veya cürüm ile aynı cins veya daha ağır şahsî hürriyeti bağlayıcı cezayı gerektiren bir suç işlendiğinde, erteleme konusu suçtan dolayı da dava açılır veya daha önce açılmış bulunan davaya devam edil-

erek hüküm verilir. Öngörülen süreler, erteleme konusu kabahat veya cürüm ile aynı cins veya daha ağır şahsî hürriyeti bağlayıcı cezayı gerektiren bir suç işlenmeksizin geçirildiğinde, ertelemeden yararlanan hakkında kamu davası açılmaz, açılmış olan davanın ortadan kaldırılmasına karar verilir.

5. Ancak;

a) Türk Ceza Kanununun 125 ilâ 157, 161, 162, 168, 171, 172, 188, 191, 192, 202, 205, 208, 209, 211 ilâ 214, 216 ilâ 219, 240, 243, 264, 298, 301 ilâ 303, 305 inci maddelerinde, 312 nci maddenin ikinci fıkrasında, 313 üncü maddesinde, 314 üncü maddesinin birinci fıkrasında, 339 ilâ 349, 366, 367, 383, 394, 403 ilâ 408, 414 ilâ 418 ve 503 ilâ 506 ncı maddelerinde,

b) Askerî Ceza Kanununun 54 ilâ 62, 69, 76, 78, 79 ilâ 82, 85, 87 ilâ 102, 118, 121 ilâ 129, 131, 134, 135, 140, 148, 153, 159 ve 160 inci maddelerinde,

c) Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanununun 26 ilâ 30, 33, ve 36 ncı maddelerinde,

d) Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkında Kanunda,

e) Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanununun 12 nci maddesinde,

f) Orman Kanununun 91 ilâ 94, 104 ilâ 114 üncü maddelerinde,

g) Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanununun 68 inci maddesinde,

h) Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanununda,

ı) Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesine, 2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakabesi Hakkında Kanunda, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununda ve 178 Sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 7 nci maddesinde,

i) Bankalar Kanununda,

j) Vergi, resim ve harçlara ilişkin kanunlarda yer alan suçları işleyenler hakkında bu madde hükümleri uygulanmaz.

6. Daha önce şartla salıverilme hükümlerinden yararlandığı halde yeniden suç işleyerek hüküm giyenler ile daha önce çıkarılmış bir aştan yararlananlar, bu madde hükümlerinden yararlanamazlar.

7. Bu maddeden yararlanacaklar hakkında 647 sayılı Cezaların İnfazı Hakkında Kanunun ek 2 nci maddesindeki indirim hükümleri uygulanmaz.

8. Bu Kanunun yayımı tarihinden sonra, cezaevinin disiplinini bozucu hareketlerinden dolayı disiplin cezası alanlar, Ceza İnfaz Kurumları ile Tevkifevlerinin Yönetimine ve Cezaların İnfazına Dair Tüzük hükümlerine göre disiplin cezaları kaldırılmadığı sürece, bu madde hükümlerinden yararlanamazlar.

9. Haklarında yakalama, tutuklama veya mahkûmiyet kararı bulunup da firar halinde olanlar bu Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren bir ay içinde resmî mercilere başvurup teslim olmadıkları takdirde bu madde hükümlerinden yararlanamazlar.

MADDE 2. — 28.8.1999 tarihli ve 4454 sayılı Basın ve Yayın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesine Dair Kanunun 1 inci maddesinin Anayasa Mahkemesince bir bölümü iptal edilen birinci fıkrası aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

23 Nisan 1999 tarihine kadar sorumlu müdür sıfatı ile işlenmiş suçlar dahil, basın yoluyla veya sözlü veya görüntülü yayın araçlarıyla yahut miting, kongre, konferans, seminer, sempozyum, açık oturum veya panel gibi her türlü toplantılarda yapılan konuşmalarla işlenmiş olup; ilgili kanun maddesinde öngörülen şahsî hürriyeti bağlayıcı cezanın üst sınırı oniki yılı geçmeyen suçlardan dolayı oniki yıl veya daha az şahsî hürriyeti bağlayıcı bir cezaya mahkûm edilmiş bulunan kimselerin cezalarının infazı ertelenmiştir.

MADDE 3. — Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4. — Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

MADDE 2. — Kanunun 2 nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Kanunun 3 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Kanunun 4 üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.